

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 89 0 P 057892 22 Rev
Banjaluka, 27.9.2022 godine

Vrhovni sud Republike Srpske, U Banjaluci, u vijeću sastavljenom od sudija Violande Šubarić, kao predsjednika vijeća, Biljane Tomić i Biljane Majkić Marinković, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice M.K. iz P., koju zastupa punomoćnik E.H., advokat iz S., protiv tuženih; JPŠ Š.R.S. a.d. S., Š.G.J. P. (u daljem tekstu: prvotuženi), koga zastupa punomoćnik po zaposlenju Ž.Ć., R.Ć. iz P., (u daljem tekstu: drugotuženi), koga zastupa punomoćnik V.S., advokat iz P. i M.V. iz P., (u daljem tekstu: trećetuženi), koga zastupa punomoćnik A.M., advokat iz P., radi mobinga i naknade nematerijalne štete, vrijednost predmeta spora: 4.000,00 KM, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 0 P 057892 21 Gž 2 od 13.10.2021. godine, na sjednici održanoj dana 27.9.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Presudom Osnovnog suda u Sokocu broj: 89 0 P 057892 20 P 3 od 10.02.2021 godine, utvrđeno je da su tuženi, u periodu od aprila do novembra 2017. godine, izvršili mobing nad tužiteljicom, preduzimanjem radnji nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu ponavljanim u dužem vremenskom periodu i sa izrazito ponižavajućim efektima čime su direktno doveli do degradacije radnih uslova i radnog i profesionalnog statusa tužiteljice.

Obavezani su tuženi da tuželjici, na ime naknade nematerijalne štete, za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i prava ličnosti, solidarno isplate iznos od 5.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja, 10.02.2021. godine do isplate i da joj nadoknade troškove postupka u iznosu od 3.929,00 KM.

Presudom Okružnog suda u Istočnom Sarajevu broj: 89 0 P 057892 21 Gž 2 od 13.10.2021. godine, žalbe tuženih su usvojene i prvostepena presuda preinačena tako da je odbijen zahtjev tužiteljice da se utvrdi da su tuženi, u periodu od aprila do novembra 2017 godine, izvršili mobing nad tužiteljicom, preduzimanjem radnji nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu ponavljanim u dužem vremenskom periodu i sa izrazito ponižavajućim efektima čime su direktno doveli do degradacije radnih uslova i radnog i profesionalnog statusa tužiteljice, te da se obavežu tuženi da joj na ime naknade nematerijalne štete za pretrpljene duševne bolove zbog povrede ugleda, časti i prava ličnosti, solidarno isplate iznos od 6.200,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja do isplate i da joj nadoknade troškove postupka.

Obavezana je tužiteljica da drugotuženom naknadi troškove parničnog postupka u iznosu od 4.986,00 KM, a trećetuženom u iznosu od 5.440,00 KM.

Blagovremenom revizijom tužiteljica pobija drugostepenu odluku iz svih zakonom predviđenih razloga, s prijedlogom da se osporena presuda preinači (ne kaže kako) ili da se ukine i predmet vrati na ponovno suđenje drugom vijeću drugostepenog suda.

U odgovoru, prvotuženi predlaže da se revizija tužiteljice odbaci kao nedozvoljena ili odbije kao neosnovana.

Ostali tuženi nisu odgovorili na reviziju.

Revizija nije osnovana.

Predmet spora je zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je prvotuženi, putem svojih zaposlenika, drugotuženog (direktor prvotuženog) i trećetuženog (neposredni rukovodilac tužiteljice) nad njom provodio mobing slijedom čega da se solidarno obavežu svi tuženi da joj na ime naknade nematerijalne štete isplate iznos od 6.200,00 KM sa pripadajućom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Odlučujući o zahtjevima tužiteljice, po provedenom dokaznom postupku i na osnovu nespornih navoda parničnih stranaka, prvostepeni sud je utvrdio: da je tužiteljica bila zaposlena kod tuženog; da ima srednju stručnu spremu; da je na osnovu ugovora o radu, zaključenim sa prvotuženim 25.12.2006. godine, radila na radnom mjestu - referent obračuna plata i doprinosa; da je na osnovu ugovora o radu od 27.8.2009. godine raspoređena na radno mjesto - knjigovođa materijalnog knjigovodstva, ali da je i dalje faktički obavljala poslove referenta za obračun plata i doprinosa; da je prvotuženi dana 18.5.2017. godine, u cilju uspješnog poslovanja, smanjenja troškova, izvršavanja zakonskih obaveza i ispunjavanja planskih zadataka, donio odluku prema kojoj su svi zaposleni radnici (osim invalida i onih koji bi nesposobnost za ovaj posao dokazali ljekarskim uvjerenjem) bili dužni obavljati i poslove šumsko-uzgojnih radova, u periodu od 18.5. do 31.12.2017. godine; da je tužiteljica odbila da obavlja te radove, pozivajući se na svoje godine (tada imala 62) i zdravstveno stanje i da zbog toga nije trpila nikakve sankcije; da je u tom periodu koristila godišnji odmor, a bila je i (kako sama kaže) jedan mjesec na bolovanju; da joj je po povratku sa bolovanja rečeno da će raditi poslove radnog mjesta - knjigovođa materijalnog knjigovodstva, na koje je raspoređena naprijed navedenim ugovorom o radu od 27.8.2009. godine, na kojem poslu je ostala sve do 18.02.2020 godine, kada je zbog napunjenih 65 godina života i 43 godine radnog staža, otišla u penziju; da je po povratku sa bolovanja od nje izuzet računar na kojem je do tada radila, ali da je u kancelariji, u kojoj je radila sa još jednom radnicom, postojao još jedan računar; da se tužiteljica za zaštitu prava obraćala poslodavcu i inspekciji rada, pa kako nije dobila pozitivne i za nju prihvatljive odgovore, pokrenula je ovaj spor, tužbom od 17.10.2017. godine.

Na temelju navedenih činjenica, pozivom na odredbe člana 4. stav 3. i člana 15. Zakona o zabrani diskriminacije („Službeni glasnik BiH“ broj: 59/09 i 66/11 – u daljem tekstu: ZZD), člana 15. stav 3, člana 24, 25. stav 2. i člana 148. Zakona o radu („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 1/16 i 66/18 – u daljem tekstu: ZR), te člana 200. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj: 29/78, 39/85, 45/89, 57/89 i „Službeni glasnik RS“ broj: 17/93, 3/96, 39/03, 74/04) prvostepeni sud je zaključio da je tužiteljica u skladu sa odredbama ZR pravilno raspoređena na radno mjesto koje odgovara njenoj stručnoj spremi i radnim sposobnostima, da odluka prvotuženog

od 18.5.2017 godine, kojom su svi radnici pozvani da obavljaju šumsko-uzgojne radove, nije akt diskriminacije tužiteljice, jer se jednako odnosila na sve zaposlene, ali da akt odnošenja računara iz kancelarije (bez kojeg se, po mišljenju prvostepenog suda u današnje vrijeme ne može obavljati bilo kakav rad) predstavlja nejednako postupanje prema tužiteljici u odnosu na druge radnike, u vidu mobinga, slijedom čega sudi kao u izreci svoje odluke.

Odlučujući o žalbama tuženih, drugostepeni sud prihvata činjenična utvrđenja prvostepenog suda i podržava stav da prvotučeni, donošenjem odluke od 18.5.2017. godine, o angažovanju svih zaposlenih na obavljanju šumsko-uzgojnih radova, nije povrijedio prava tužiteljice, a kako ni činjenica odnošenja računara iz kancelarije nema elemente mobinga, niti je tužiteljica nečim drugim dokazala da je bila izložena mobingu, uvažava žalbe, preinačava prvostepenu presudu i odbija tužbeni zahtjev u cjelini.

Drugostepeni sud nije pogriješio kada je ovako postupio.

Navodima revizije – koja se u većem dijelu iscrpljuje u objašnjavanju kako reviziju treba izuzetno dozvoliti u smislu odredbe člana 237. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP), iako je revizija u ovom slučaju dozvoljena, kako propisuje odredba člana 13. stav 2. ZZD – ispravnost i zakonitost drugostepene odluke nije dovedena u sumnju.

Odredbom člana 24. stav 5. ZR mobing je definisan kao specifičan oblik ponašanja na radnom mjestu, kojim jedno ili više lica sistematski, u dužem vremenskom periodu, psihički zlostavlja ili ponižava drugo lice s ciljem ugrožavanja njegovog ugleda, časti, ljudskog dostojanstva i integriteta.

Prema odredbi člana 4. stav 3. ZZD mobing je oblik nefizičkog uznemiravanja na radnom mjestu koji podrazumjeva ponavljanje radnji koje imaju ponižavajući efekat na žrtvu čija je svrha i posljedica degradacija radnih uslova ili profesionalnog statusa zaposlenog.

Tužiteljica je u ovoj parnici, saglasno odredbi člana 12. stav 1. tačka a) i c). ZZD, kumulirala više antidiskriminacijskih tužbi tako što se njen zahtjev sastoji od tužbe za utvrđenje da je trpila mobing (deklaratorni antidiskriminacijski zahtjev) i tužbe za naknadu štete (kondemnatorni, reparacijski zahtjev). Pri tome, u navodima tužbe, a ni stavljenim tužbenim zahtjevom, nije jasno i decidirano nabrojala i opisala radnje u kojima se ogleda postojanje mobinga ili, eventualno, diskriminacije. Istina, isticala je da joj tuženi nisu davali da obavlja bilo kakve poslove, te da su je tuženi “na silu tjerali da ide na rad u šumu na uzgojne poslove” iako je čitav radni vijek provela na poslovima u računovodstvu- knjigovodstvu “što nema nikakve veze sa poslovima na koje je prisiljavana da radi”.

Prema naprijed citiranim zakonskim odredbama mobing predstavlja poseban oblik diskriminacije, koji je vezan za rad i dešava se na radnom mjestu. Drugačije rečeno, isti predstavlja patološku komunikaciju na radnom mjestu, koja je na sistematičan način usmjerena od strane jednog ili više lica, prema (uglavnom) jednom pojedincu, koji je zbog mobinga stavljen u poziciju u kojoj je bespomoćan i u nemogućnosti da se odbrani, a u takvoj poziciji se drži pomoću stalnih maltretirajućih aktivnosti. Te aktivnosti se odvijaju sa visokom učestalošću (teoretičari se uglavnom slažu da je to jednom ili dva puta sedmično) i u dužem razdoblju (najmanje 6 mjeseci).

Zbog visoke učestalosti i dugog trajanja neprijateljskog ponašanja, to maltretiranje dovodi do značajne mentalne, psihosomatske i socijalne patnje.

Različite su aktivnosti koje bi (pod uslovom da su učestale i da traju u dužem vremenskom periodu) mogle predstavljati zlostavljanje radnika (mobing). To može biti napad na mogućnost adekvatnog komuniciranja (ograničava se mogućnost izražavanja žrtve, žrtva se prekida u razgovoru, izbjegavaju se pogledi); napad na mogućnost održavanja socijalnih odnosa (žrtva se stalno izolira, niko joj se ne obraća, svi se ponašaju kao da ne postoji, ne poziva se na sastanke i neformalna druženja); napad na ličnu reputaciju (izmišljanje priča o žrtvi i njenom privatnom životu, ogovaranje, ismijavanje, negativni komentari ličnih karakteristika žrtve); napad na kvalitet profesionalne situacije (stalne kritike i prigovori, vrijeđanja, pretjerana kontrola, stalna kažnjavanja, nedavanje zadataka, davanje zadataka neprilagođenih profesionalnoj kvalifikaciji žrtve – ili su prejednostavni ili preteški i zahtjevaju sposobnosti koje žrtva nema – zatrpavanje zadacima i određivanje kratkih rokova za izvršenje); napad na zdravlje (žrtva se prisiljava da obavlja zadatke koji narušavaju njeno zdravlje, ne dopušta se godišnji odmor i korištenje slobodnih dana, seksualno zlostavljanje).

Imajući u vidu naprijed opisane aktivnosti kojima je moguće počinuti mobing, i po ocjeni ovog suda, radnja na koju se poziva tužiteljica (donošenje odluke o angažovanju svih radnika na obavljanju šumsko-uzgojnih radova) i ona na kojoj je prvostepeni sud temeljio svoju odluku (izuzimanje računara na kojem je tužiteljica do tada radila), nemaju taj karakter.

Ovo tim prije što tužiteljica nije prihvatila da obavlja šumsko-uzgojne radove i zbog toga nije trpila nikakve posljedice, a odluka se jednako odnosila na sve zaposlene, a ne samo na nju, pa nema ni elemente nejednakog postupanja. Računar na kojem je tužiteljica radila je, istina, izuzet ali kod činjenice da je postojao i drugi u njenoj kancelariji kojim se mogla služiti (zajedno sa još jednom radnicom), te da kod prvotuzenog ima 68 zaposlenih radnika, a samo 28 računara, kako su naveli tuženi u odgovoru na tužbu, uz tvrdnju da su vršili preraspodjelu kompjutera, koju tvrdnju tužiteljica nije osporila, ni ova okolnost, sama po sebi, ne predstavlja radnju mobinga. Uostalom, tužiteljica ovu okolnost nije ni spomenula u činjeničnim navodima tužbe niti je spominje sada u reviziji, samo insistira na tvrdnji da je tuženi nisu mogli poslati na „uzgojne poslove u oblasti šumarstva“ koje ona i nije obavila, niti ju je (kako proizlazi iz utvrđenog činjeničnog stanja) neko „prisiljavao“ da ih obavi.

Opisane radnje, pored navedenog, nemaju karakter mobinga i iz razloga što se radi o pojedinačnim događajima, a ne ponavljanju radnje u dužem vremenskom periodu.

Dakle, prema činjeničnom utvrđenju nižestepениh sudova, koje je, suprotno tvrdnji revidentice, zasnovano na pravilnoj ocjeni izvedenih dokaza (član 8. ZPP), tužiteljica nije učinila ni vjerovatnim da su tuženi u dužem vremenskom periodu ponavljali radnje koje imaju karakter mobinga i koje bi bile usmjerene ka njenom sistematskom i dugotrajnom psihičkom ili kakvom drugom zlostavljanju s namjerom degradacije njenog profesionalnog statusa. Tvrdnja da joj tuženi nisu davali poslove i radne zadatke, zasnovana je samo na njenom iskazu i nije utemeljena na izvedenim dokazima i utvrđenom činjeničnom stanju. Drugačije rečeno, tokom postupka nije utvrđeno da se radi o postupanju tuženih koje ima elemente mobinga (bez obzira da li se radi o radnjama koje su utemeljene na zakonu ili ne, jer eventualna nezakonitost istih može biti predmet drugog postupka i ne mora sadržavati elemente mobinga), što sve zahtjeve tužiteljice čini neosnovanim.

Kod takvog stanja stvari, ni ostali revizioni navodi, koji se svode na teoretsko i uopšteno obrazlaganje pojma “mobing”, nisu mogli ishoditi drugačiju odluku, slijedom čega je reviziju valjalo odbiti temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Violanda Šubarić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Aćić